

BRANISLAV KL'USKA, *Uczeń ikoną Chrystusa. Studium egzegetyczno-teologiczne Mowy pożegnalnej J 13, 31-16, 33*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2007, 439 s. (Studia Biblica Lubliniensia, 3)

Obszerna praca doktorska słowackiego uczonego to poważne opracowanie na temat mowy pożegnalnej wzbogacające polskojęzyczną literaturę z dziedziny nauk biblijnych. Omawiany obszerny fragment Ewangelii św. Jana stanowi bardzo ważną jej część poruszającą wiele istotnych problemów religijnych. Autor koncentruje się na temacie ucznia Jezusa jako Jego ikony (obrazu), podobnie jak Jezus – Wcielony Syn Boży jest doskonałym obrazem Ojca.

We wstępie autor określa cel i przedmiot badań, nawiązując do encykliki *Redemptor hominis* Jana Pawła II, w której papież pisze, że człowiek, chcąc się zrozumieć do końca, musi przybliżyć się do Chrystusa. Omawia także publikacje na temat, który zamierza rozwinąć, oraz opracowania mowy pożegnalnej.

Pierwszy rozdział poświęca mowie pożegnalnej w świetle badań historyczno-literackich, analizuje jej kontekst, ułożenie w strukturze czwartej Ewangelii, jej granice w ramach sekcji J 13–17 oraz kompozycję, ustosunkowując się do koncepcji różnych wybitnych komentatorów. Analizuje gatunek literacki badanego tekstu, określa cechy „mowy pożegnalnej” w oparciu o odpowiednie teksty Starego Testamentu i apokryfów oraz literatury grecko-rzymskiej. Mówi o trzech etapach kształtowania się mowy pożegnalnej odpowiadających trzem etapom rozwoju wspólnoty Janowej i trzem etapom rozwoju ucznia.

Rozdział II zatytułowany *Uczeń w sytuacji odejścia Jezusa* to analiza egzegetyczna J 13, 31–14, 31 poprzedzona krytycznym ustaleniem tekstu, podaniem jego tłumaczenia oraz określeniem struktury literackiej. Poszczególne partie tego rozdziału noszą tytuły: *Odejście Jezusa momentem chwwały Syna i Ojca oraz momentem opuszczenia ucznia (J 13, 31–38)*; *Pielgrzymka Jezusa do domu Ojca – miejsca jedności Chrystusa z uczniem (J 14, 1–3)*; *Uczeń poprzez wiarę rozpoznaje Jezusa jako drogę prowadzącą do domu Ojca (J 14, 4–14)* z ekskursem poświęconym analizie formuły $\epsilon\gamma\omega\ \epsilon\iota\mu\iota$; *Uczeń dzięki miłości staje się przybytkiem powracającego Jezusa (J 14, 15–27ab)*; *Uczeń w wierze i miłości raduje się, że miłujący Syn pełni przykazanie Ojca (J 14, 27c–31)*.

W rozdziale III *Uczeń zjednoczony z Jezusem (J 15,1-16,4a)* autor podobnie zaczyna od krytycznego ustalenia tekstu, podania tłumaczenia, omówienia struktury literackiej i określenia gatunku literackiego J 1, 1-8 jako alegorii z kilkoma dosłownymi odniesieniami leksykalnymi, by potem przedstawić analizę kolejnych partii: *Wspólnota ucznia z Chrystusem (J 15, 1-11)*; *Miłość ucznia jako znak wybrania przez Chrystusa (J 15,12-17)*; *Uczeń wobec nienawiści świata (J 15, 18-27)* z ekskursem *Znaczenie rzeczownika κόσμος w Czwartej Ewangelii*; *Wierność ucznia Chrystusowi w czasie prześladowań (J 16, 1-4a)*.

Rozdział IV *Popaschalna egzystencja ucznia (J 16, 4b-33)* również na początku zawiera krytyczne ustalenie i tłumaczenie tekstu, określenie jego struktury literackiej, a następnie analizę kolejnych części: *Odejście Jezusa i jego skutki dla uczniów (J 16, 4b-7)* z ekskursem *Duch Paraklet i jego funkcja w Mowach pożegnalnych*; *Egzystencja ucznia w obecności Parakleta (J 16, 8-15)*; *Egzystencja ucznia wypełniona smutkiem i jej przemiana na egzystencję wypełnioną radością (J 16, 16-24)*; „*Godzina*” *końcem ziemskiej egzystencji Jezusa i początkiem eschatologicznej egzystencji ucznia (J 16, 25-33)*.

Ostatni rozdział V nosi tytuł *Uczeń uobecnieniem tajemnicy Chrystusa* i zawiera następujące punkty: *Wiarą przemienia człowieka w ucznia Chrystusa*; *Miłość Chrystusa źródłem miłości ucznia*; *Zjednoczenie z Chrystusem udziałem w jedności Ojca, Syna i Ducha Prawdy*; *Uczeń wykonuje dzieło Chrystusa*; *Dawanie świadectwa o Chrystusie Świadku Prawdy*; *Świat adresatem misji Chrystusa i ucznia*; „*Uczeń umiłowany*” *doskonałą ikoną Chrystusa*.

W zakończeniu autor podsumowuje w trzynastu punktach treść rozprawy.

Praca budzi uznanie kompetencją autora, sumienną analizą tekstu, dobrym wykorzystaniem literatury. Poziom i objętość tekstu znacznie przekracza to, co spotyka się zwykle w pracach doktorskich, a nawet wiele prac habilitacyjnych i książek profesorskich prezentuje się skromniej. Trzy ekskursy są wartościowymi opracowaniami ważnych tematów. Rozprawa napisana jest pięknym polskim językiem, co zasługuje na szczególne podkreślenie, ponieważ autor nie jest Polakiem. Drobne zastrzeżenia można mieć do niekonsekwencji w stosowaniu wielkich liter w zaimkach odnoszących się do Boga, Jezusa, Ducha Świętego (nawet w tym samym zdaniu lub wersecie tłumaczenia biblijnego, np. na s. 208 i 409). Jednak konsekwencję w tej dziedzinie w polskich pracach spotyka się rzadko, również dawniejszym wydaniom Biblii Ty-

siąclecia można pod tym względem postawić słuszny zarzut. Podobne niekonsekwencje występują w innych wyrażeniach, np. „Osoby Boskie” są pisane prawidłowo wielkimi literami m.in. na s. 358, 365, 373, 387, niestety w innych miejscach pracy często małymi; sformułowanie „Ojcowie Kościoła” ma na s. 120–121 trzy różne formy pisowni: „Ojcowie Kościoła”, „ojcowie Kościoła” oraz „Ojcowie kościoła”. Są to jednak drobne niedociągnięcia bardzo wartościowej pracy.

Można mieć nadzieję, że autor nadal będzie się pięknie rozwijał i że jego publikacje będą również tłumaczone na nasz język.

Kraków

TOMASZ MARIA DĄBEK OSB